

KUSTBON

== Tidning för svenskarna i Estland ==

Arg. II.

Onsdagen den 22 oktober 1919.

№ 24.

Redaktionens adress: Reväl, Riddaregatan 3.

Den svenska rasens och det svenska språkets utbredning och framtid i världen.

Professor Vilhelm Lundströms föredrag i Helsingfors.

På inbjudan av Svenska folkpartiets Centralstyrelse samt styrelserna för Svenska Litteratursällskapet och svenska folkskolans vänner i Finland höll professor Vilhelm Lundström i vintras i universitetssalen ett föredrag över den svenska rasens och det svenska språkets utbredning och framtid i världen, varur vi enligt referat i „Huvudstadsbladet“ vilja framhålla följande:

Svenskarna i all världen kunna indelas i tvenne stora grupper, den historiskt bofasta och de egentliga utvandrarerna. Den förstnämnda gruppen bygger och bor i Sverige, Finland och Östersjöprovinserna. Förhållandena i Sverige och Finland äro kända, och de baltiska svenskarnas numerär har ansenligt nedgått, varför de måhända i kulturellt avseende äro minst betydelsefulla. Dock finnes det knappt någon svensk språkgrupp, som lever i en fullständigare isolering än dessa baltsvenskar, avstängda och så gott som borglömda av sitt moderland, men vilka likväl kunnat bevara sin svenskhet kärnstark och oförfalskad. Det hade för tal. varit ett stort ögonblick, då han vid ett besök hos dem mötts av ett svenskt språk, kärvt och äkta och med sann karolinsk klang.

Den andra gruppen, utvandrarernas stora skara, som under de senaste släktleden lämnat sin fosterjord bakom sig, ha främst styrt sin färd till Amerika. Men det är icke blott till Nord-Amerika utvandringen har gått. Ättlingar av den

svenska stammen ha utplanterats bokstavligen på alla delar av vårt jordklot. I Syd-Afrika, i Asien, Kina och Japan bo svenskar. Och på gränsen mellan Brasilien och Argentina existerar en liten svensk koloni i djupa vildmarken, fjärran från all civilisation och kultur. Dessa svenska ättlingar ha under olika existensbetingelser varit tvungna att kämpa en hård och tung kamp för tillvaron.

Även i Australien bo svenskar, om ock i stor förskingring, och på Söderhavsöarna har Riksföreningen t. o. m. svenska korrespondenter.

Men det är icke blott utom Europa svensk bosättning ägt rum. Ett faktum, som av ytterst få torde vara bekant, är att Norge näst Amerika fått mottaga de flesta utvandrarerna, och även i de övriga europiska länderna är den svenska stammen representerad.

Sammanräknar man sönerna av Sverges rike i all världen, når man siffran 9 millioner. Dessa millioner kunde, om de vore förenade i ett gemensamt arbete för gemensamma mål, utgöra en faktor av ansenligt större betydelse än vad nu är fallet.

Talaren berörde därpå den allsvenska rörelsens uppkomst och utveckling. Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet har nyss fyllt 10 år, men den allsvenska rörelsens gryning kan skönjas redan långt tillbaka i tiden. Det var på 1850-talet, då svenska bönder utvandrat till dollarlandet, bröto upp den främmande jorden och byggde sig blockhus i Illinois skogar, då deras isolering började göra sig kännbar och längtan till fädernetorvan vann insteg i bröstet och tvang dem att uppresas ett sådant blockhus till ett svenskt bönhus, där de kunde höra Guds ord på sina faders språk, det var då den allsvenska rörelsen växte fram — ur

god, svensk bonderot. Och rörelsen tillväxte småningom, en liten svensk tidning utgavs och sammanhöll landsmännen, och den blev även grundpelaren för de svenska periodiska publikationerna i Amerika, vilkas antal nu uppgår till 3 å 4,000.

Ju starkare ett pråk står, desto större är betydelsen av den kultur, som skapas på detta språk. Och svenskans spridning kan och bör göras större. I detta arbete bör ingen saknas. Svenska språket lever i en renässanstid, dess spridning är i glädjande tillväxt.

Mången människa äger egenligen tvenne fädernesland, det politiska fosterlandet, för vilket hon bör träda upp till kamp, då det kallar henne, och det fosterlandet, till vilket hon hör genom sitt språk och sin ras.

Det är vanskligt att säga, vilketdera av dessa slagit djupare rötter i människohjärtat. Lyckligast är det, då bägge kunnat förenas till en oupplöslig enhet.

Var folkbildning.

(För „Kustbon“).

I ett krig mellan Tyskland och Österrike besegrade det svagare Tyskland det starkare Österrike. Ödmjukt erkände Tyskland, att det varit deras högre folkbildning, ej bara soldaternas tapperhet, som skänkte dem segern. Efteråt se vi det lilla men bildade Japan besegra det jättelika på naturliga rikedomar rika men på bildning genomfattiga Ryssland. Och var det ej Tysklands överlägsna folkbildning, som gjorde det möjligt i nära fem år slåss mot nästan hela världen! Bildning och välmåga, okunnighet och fattigdom gå hand i hand. Ett estniskt ordspråk säger träffande, att den dumme får t. o. m. i kyrkan stryk.

Att vår folkbildning är på efterkälken, därpå tvivlar nog ingen, som varit över till Finland och Sverige. Och glädjande bevis giva vid handen, att våra svenskar börja inse nödvändigheten av en högre skolbildning. Men man är så rädd för utgifterna. Sant, det blir dyrt förbättra skolorna i dessa dyrtider. Dock, ingenting våga — ingenting vinna. Och frisk vågat är hälften vunnit. Låt edra barn börja skolan den föreskrivna tiden, även om därvid främmande arbetskraft måste anlitas! Var ej så noga med marklapparna, då det gäller anskaffa läroböcker! Det är pengar, som

bära den största räntan. Och Ni, kommunens ämbetsmän, tveka ej med utgifterna för möjliggörandet att få bättre lärarekrafter. T. o. m. den gamla illa medfarne läraren får fördubblad iver, då han ser, att man för barnens bästa vill göra även hans sura tillvaro drägligare. Använden mammonet att anskaffa osynliga värden! Kasta pengan i sjön och i sinom tid skall du få igen den.

Farbror Svenske.

Till min gamla mor.

Då jag i dagarna återgår till fronten vill jag med dessa rader skicka en sista hälsning till gamla Sverge och de svenskar i Estland, som måhända någon gång uppmärksammat mina enkla små dikter i denna tidning.

Du gamla mor . . . mitt fosterland,
farväl jag bjuder dig,
från sjö till sjö från strand till strand —
din son på törnestig.

Ifrån de späda levnadsår
hur livet tog gestalt,
hur ödet än gav sår på sår —
du var och blev mitt allt.

Och därför, mor, när nu min färd
går dit — där schrapnels spyr,
jag bringar dig min hyllningsgärd
förr'n dagens stråle flyr. —

Ty om jag känner dödens hand
kring hjärtat kall som is
och får min grav i främmande land
en natt på krigarvis —

så är det slut som jag kan se . . .
från allt som tyngt och mött
till sist från livets kval och ve
bjuds vilan åt en trött.

Reval, i okt. 1919.

Erik P—n.
Rikssvensk.

Svenska Estland.

Reval. Ossdagen den 15 oktober hade Revalssvenskarna sin sedvanliga teafton i svenska skolan härstädes. Aftonen var talrikt besökt och utmärkte sig från övriga teaftnar därigenom, att vår nye pastor Herr N. Linderstam talade om vikingatågen, vilket var mycket intressant för härvarande svenskar.

Reval. Svenska Folkförbundets i Reval styrelse får härmed uttrycka till sjökaptanen Rogge, som godhetsfullt bekostat alla utgifter vid svenska teåftonen härstädes den 15 dennes

ett varmt tack.

Genom kapten Roppes frikostighet har tekas-
san tillfallit 330 mark.

Reval, d. 20 oktober 1919.

Å styrelsens vägnar: Hans Pöhl,
Andreas Strandberg.

Reval. Den 12 dennes avhölls härstädes Svenska Odlingens Vänner's allmänna möte.

Folkrepresentanten H. Pöhl talte om S. O. V-s syftemål och betydelse och gav en kortöverblick över föreningens 10. åriga verksamhet. Herr M. Westerblom höll ett intressant föredrag över sin resa till Sverige och konferensen i Mariefred. Fru Britzke deklamerade och fröken D. Pettersson lät höra några folkvisor.

Skandinavien.

„N. A. K.“

Vad betyda dessa 3 bokstäver, fråga nog läsarna och läsarinorna av „Kustbon“.

„Jo.“ svaret skall ges här.

„Nordisk Avholdsfolks Korrespondensförbund.“

„Denna organisation, vars upprinnelse är att söka i Danmark, bildades där 1916 och har nu medlemmar i följande länder:

Danmark, Island, Finland, Norge, Sverge, S. Jylland och U. S. A.

Vi inbjuda genom denna lilla notis var och en i Estland till oss.

Varen alla välkomna!

„N. A. K.“ räknar flera av det organiserade nykterhetsfolkets främsta krafter och pennor.

Som medlemmar nämnas bl. a: I. O. C. T: s. internationella ordensschef. Riksdagsman Edvard Wawrinsky, flera av I. O. G. T: s distriktschefer i Danmark, Norge och Sverge och många ledande krafter av vår orden i Finland.

Vårt förbund bygger på de rika, andliga krafter och värden, som ligga begravda i alla idellt intresserade människors inre.

Enligt min mening har den estländska folksjälén många sådana rika, andliga värden inneboende i sig.

Dessa värden böra på alla sätt utnyttjas och stärkas. Sådana djupt andliga krafter kunna bäst tillvaratagas genom förbindelse och tankeutbyte med likatänkande i andra länder.

„N. A. K.“ är ett medel härtill. Alla ideella grenar äro representerade i denna organisation: fredsfrågan, hykterhetsfrågan, teosofien, esperanto, filatelen, ungdoms och nykterhetsfrågan o. s. v.

Vi skulle så gärna önska att våra kamrater och fränder på andra sidan Östersjön, anslöte sig till oss, ty de hade endast därpå stora fördelar att vinna. Alltså välkommen till oss!

Årsavgiften är 5 kronor. För denna summa erhålla medlemmarne korrespondenslistor jämte tidningen „Nordens Broderskap“, som utkommer en gång i månaden. N. A. K: s huvudstyre utgöres f. n. av följande:

Danmark: Redaktör Eigil Sölve, Odense.

Norge: Realf Sörenssen, Porsgrund.

Norge: Eru Emma Larsen, Vaalerenggaten i II Kristiania.

Sverge: Frk. Inga Söderberg, Vinkelgatan 9, Karlshamn.

Sverge: Ludvig Landin, Tegnergatan 13 III Stockholm.

Island: Erk. Thurid Sigurdsön, Grettisgata 6, Reykjavik.

Finland: Frk. Olga Strömberg 31 Nylandsgatan, Hälsingfors.

Finland: Gösta Rosenberg Lahti.

För Estlands del så tar undertecknad med största beredvillighet emot årsavgiften (5 kronor i svenskt mynt) i estländska frimärken. (Olika upplagor och olika valörer) motsvarande detta belopp.

Må allas vår förhoppning och innerligaste önskan vara: Estland med i vårt stora internationella broderskap! Vänner och kamrater! Räck oss med värme och helig eld er hand! Låt våra andliga och ideella strävanden ständigt sammanfalla.

Med goodtemplarhälsning
Eder Ludvig L. Landin.

Tegnergatan 47 III, Stockholm.

Politiska nyheter.

Ställningen på våra fronter.

På Wierlandsfront utvecklades förra veckan en mycket livlig verksamhet såväl för våra som ock för Nord-västra arméns avdelningar. Fienden var under sista tiden mera överksam. Det tycktes, som om han ämnade skaffa sig vinterkvarter på den erövrade linjen. Några större styrkor hade fienden icke heller här tillhanda. Reserverna hade han skickat i söder, varest Nord-västra arméns truppavdelningar hotade. Bolsjevikerna trodde, att deras ställning här var säker och att de vore i stånd att försvara sig mot alla överraskningar. Dessutom hoppades de, att våra trupper icke mera skulle företaga något anfall, och Nord-västra armén ansågo de för svag därtill. Men plötsligt blev det ett anfall med förenade styrkor, och med tillhjälp av tanks erövrade vi den 11 oktober Jamburg. Detta slag kom så oväntat för fienden, att han i hast började fly. „Tanks“ hade så skrämt honom, att han ej 'gjort något vidare motstånd. Tågande framåt i ilmarsch intogo Nord-västra arméns trupper Volosovo, Jelisavetino och andra stationer och den 16 oktober på kvällen föllo även Gatschina och Krasnoje Seloo i deras händer. Numera stå de redan vid förra Rysslands huvudstad Petersburgs portar och staden kan när som helst ge sig. Ryktesvis talas redan om Petersburgs intagning, men dessa rykten äro dock lite för tidiga och troligen är det ändå icke en så enkel sak att intagen Petersburg. — Vid operationerna har det erhållits rikligt med krigsbyte: kanoner, kulsprutor, pansarautomobiler, fångar.

I Luga-riktningen fortsätta Nord-västra arméns trupper sina anfall. Hela jämvägs-linjen Gatschina — Pljusa jämte staden Luga har fallit i deras händer. De rödas mod tycks ha fallit. Ehuru de här hade stora styrkor, vågade de icke göra motstånd. Ofta flydde de hals över huvud, så att Nord-västra armén stundom utan slag och sammanstötningar tågade framåt. Tidningarna berätta, att de rödas makt är så gott som förbi i Ryssland. Ingen sätter mera förtroende till dem och den vita härens makt växer allt större och större. Vi hoppas, att det snart blir ordnade förhållanden i Ryssland.

Under Pleskau fortsättas striderna. Även här börjar fienden så småningom dra sig tillbaka. De mobiliserade rödas soldater sägas icke ha lust att kriga mera: de lova gå hem till vintern, om kriget icke slutar.

Under Riga ha vi fått en ny front. De i Kurland och Lithauen befintliga von der Goltz', Bermond-Avalov's och Wirgolitsh's trupper ha börjat anfalla lettiska hären samt trängt fram till Riga och intagit halva staden på andra sidan Düna floden. Våra pansartåg ha skickats dit och understödda letterna samt ha också betydligt förbättrat deras ställning, så att Riga ännu hållit stånd. Striderna vid Riga utmed hela Düna linjen från sjöstranden ända till ön Dahlen fortgå utan avbrott. Operationerna i Lettland och letternas eget uppförande bli allt gätfullare och gätfullare och vilka hemliga makter det är, som verka där, veta våra tidningar icke ge riktigt besked om. Det är så gätfullt att pressen t. o. m. börjat tystna i frågan. Ett officiellt meddelande upplyste nämligen, att „lantväret“ deltog i striderna mot v. d. Goltz trupper. I alla fall gäller det för vårt land att vara på sin vakt, ty fienden på andra sidan Düna kan bli farlig för Eestis självständighet.

„S. O. V.“ s bibliotek,

Riddaregatan 3, hålles öppet måndagar och onsdagar från kl. 6—8 e. m.

Prenumerera på

KUSTBON,

Estlands svenskarnes egen tidning, som utkommer en gång i veckan.

Prenumerationen å tidningen sker hos redaktionen, Riddaregatan 3, Reval, i bygderna hos ombudsmännen och i Sverige hos skriftställare J. Blees, David Bagaresgatan 10, Stockholm samt herr L. Hammargren, Riksbanken, och Missionsbokhandeln, Södra Förstadsgatan 4, Malmö.

Priset på „Kustbon“ är i Estland och Finland Mk. 1: 50 pr. månad i Sverige Kr. 0: 75 pr. månad, postarvodet i båda fallen inberäknat. Från 1 augusti till årets slut kostar tidningen Mk. 6: — eller Kr. 3: —

Sprid tidningen, samla prenumeranter, sälj lösnnummer. Redaktionen.